

Школьник С.Я.

старший викладач;

Бешапошникова Т.В.

старший викладач,

Харківська гуманітарно-педагогічна академія

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКИХ ТА ПАТРІОТИЧНИХ ЯКОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ЗАСОБАМИ НАВЧАЛЬНО-ПРАКТИЧНИХ ЗАХОДІВ

Сучасне молоде покоління багато у чому визначатиме зміст і характер майбутнього суспільства, висококваліфікований та конкурентоспроможний спеціаліст має бути не тільки фахівцем у своїй галузі, але й патріотом, який готовий реалізовувати свій потенціал на благо та зміцнення української держави. Тому вкрай важливо формувати патріотичні якості у сучасної молоді і особливо у студентів вищих педагогічних закладів, адже перед майбутніми педагогами постануть завдання щодо формування громадянина, патріота правової, демократичної держави, які окреслені у Державних національних програмах «Освіта» («Україна ХХІ століття»), патріотичного виховання дітей та учнівської молоді (2007), «Основні орієнтири виховання учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України» (2011), «Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді» (2015).

Метою тез є визначення впливу навчально-практичного заходу на формування патріотичних якостей у студентської молоді.

Незалежність власної думки, висока самооцінка, повага до себе й інших, сміливість у прийнятті рішень та вміння відстояти і довести їх – саме такі якості потрібні людині для досягнення успіху, для ефективної самореалізації у період розбудови України як незалежної, суверенної держави. Патріотизм, як одна із найбільш значущих, незамінних цінностей, є одним із найважливіших духовних надбань особистості, що характеризує вищий рівень її розвитку і проявляється в її активній діяльності на благо Вітчизни.

Аналіз різних підходів науковців до визначення поняття «патріотизму» (О. Биков, О. Вишневський, В. Гонський, С. Гончаренко, В. Лутовінов М. Іванов, О. Коркішко, Г. Мітін, С. Паршук, Ю. Руденко, К. Чорна та інші) дає змогу визначити такі аспекти цього явища: патріотичне ставлення до Батьківщини, народу, суспільства, приналежності до етнічної спільноти; патріотизм як один із потужних мотивів соціальної діяльності; патріотизм як система поглядів, ідей, що є результатом засвоєння культури, традицій, звичаїв свого народу. Під

патріотичним вихованням студентів ми розуміємо організований, планомірний та цілеспрямований процес засвоєння особистістю національних цінностей і норм культури, спрямований на формування національно-громадянської свідомості, патріотичних переконань і поведінки, усвідомлення своїх вчинків і дій на благо народу й держави.

Науковці роблять спробу зосередити увагу на молоді, здатній відчувати своє «Я» і повірити у власні сили. Сучасна виховна система повинна створювати сприятливі умови для виховання впевненості у студентській молоді, що має неабияке значення для ефективної самореалізації особистості.

Одним із завдань вищої педагогічної освіти повинно стати залучення студентів до національних джерел духовності, формування в них патріотичних якостей. Сучасний педагог, окрім фахових знань, умінь і навичок, має володіти загальною культурою, світоглядними орієнтирами та духовними цінностями, адже саме через учителя, вихователя дитина пізнає світ, учить ся любити, критично відноситися до себе, оцінювати інших, стає патріотом своєї Батьківщини. Саме вчитель, вихователь має підтримувати і розвивати в дитині цінність Батьківщини, рідного слова, культури батька й матері, родини й роду разом із цінностями толерантності, порозуміння, солідарності, рівноправності й рівноцінності набутих знань і понять через відповідну мотивацію.

Сучасні вимоги суспільства для активізації інтелектуального та духовно-творчого потенціалу національних і загальнолюдських цінностей студентської молоді, її загальноосвітньої компетентності, формування морально-естетичних ціннісних орієнтирів передбачає різноманітні форми впливу на її свідомість. Головною метою патріотичного виховання на сучасному етапі є передача молодому поколінню соціального досвіду, багатой духовної культури народу і його надбань, національних традицій, спорідненості світогляду і на цій основі формування особистісних рис громадянина України, які передбачають національну самосвідомість, розвинену духовність, моральну, художньо-естетичну, правову, трудову, фізичну, екологічну культуру, розвиток індивідуальних здібностей і талантів. Враховуючи, що первинним у людини є чутливість до різноманітних емоційних впливів, факторів, реагувань, навчально-практичний захід є влучним засобом інформаційно-пізнавальної форми навчально-виховного процесу. Процес національно-патріотичного виховання за своїм змістом і характером набагато складніший, ніж процес навчання. Цей процес і його наслідки залежать від значно більшого кола питань, ніж засвоєння умінь або знань, тому що перед педагогами постають складні завдання щодо керування процесами становлення особистості. Інтегрованою формою впливу на емоційну сферу молоді людини є навчально-практичні заходи, значущість яких важко переоцінити, у яких беруть участь

викладачі та студенти, які виконують музичні твори з даної теми, читають вірші патріотичного спрямування. Структура навчально-практичного заходу може бути різноманітною: найбільш поширеною схемою є чергування історико-хронологічних відомостей та музичних творів заданого періоду або лекція на початку заходу з подальшими концертними номерами.

Творча група студентів під керівництвом викладачів здійснює велику підготовчу роботу за такими напрямками: пошук цікавих матеріалів про етнос, культуру, державні та народні символи України; вивчення репертуару і складання програми заходу; залучення до участі у концерті викладачів і найкращих студентів; мультимедійне забезпечення. Таким чином, студенти, які беруть безпосередню участь у підготовці заходу, збагачують свій духовний потенціал, розвивають свої організаційні, технологічні, естетичні здібності. Студенти, що відвідують захід, отримують спектр різноманітних почуттів, включаючи позитивний емоційний стан, підвищення національної гордості й патріотичної самосвідомості, поповнюють багаж знань з даної теми, отримують імпульс до самоосвіти та самовдосконалення. Це сприятиме підвищенню загальної культури студентів.

Цілеспрямована діяльність вчителя сприяє формуванню патріотичних якостей у вихованців. Суб'єктивними чинниками формування патріотичних якостей майбутніх педагогів є психологічні особливості юнацького віку. Відомо, що в юнацькому віці інтенсивного розвитку набувають моральні, духовні та інтелектуальні сили особистості. Розвиток молодого покоління відбувається під вирішальним впливом сім'ї та навчального закладу. Саме в юнацькому віці відбувається становлення етнічної ідентичності особистості, формування її патріотичної свідомості, патріотичного світогляду. Крім того, в цьому віці відбувається становлення світогляду як системи знань про політичне, економічне, культурне життя суспільства. Віковий підхід дозволяє викладачам, кураторам вищих педагогічних закладів здійснювати диференціацію виховання з метою активізації потреб і мотивацій особистості, передбачає різноманітність змісту, форм і методів виховання з урахуванням унікальної неповторності учасників виховного процесу. Патріотичне виховання майбутніх педагогів полягає у формуванні комплексу якостей, а саме: любові і поваги до батьків, своєї родини, відчуття гордості за свій рід; досконалого знання державної мови та культури України; інтересу до минулого, нинішнього і майбутнього Батьківщини; знання законів Української держави; суспільної ініціативності й активності; поваги до традицій та звичаїв рідного народу, усвідомлення своєї належності до нього; працьовитості, творчості, піклування про природу, екологію, матеріальні і духовні цінності народу; толерантного ставлення до людей інших національностей, поважного ставлення до їхньої культури та традицій, гордість за соціальні і культурні

досягнення своєї країни, потяг до тих місць, де людина народилася та виросла. Завдання патріотичного виховання майбутніх педагогів може реалізуватися у навчально-виховному процесі на лекціях, семінарських і практичних заняттях, у позааудиторній виховній роботі, під час проведення заходів із застосуванням літературно-музичних композицій патріотичного спрямування.

Особливості психологічного розвитку, властиві юнацькому віку, є сприятливими передумовами для патріотичного виховання. Вирішення цього завдання вимагає належної організації національно-патріотичного виховання майбутніх педагогів у вищих навчальних закладах.

Отже, система підготовки та проведення навчально-практичних заходів патріотичного спрямування у вигляді літературно-музичних композицій підвищує пізнавальну активність студентів, призводить до значної інтенсифікації процесів їх внутрішнього розвитку, активізує навчальний процес і, безумовно, сприяє зміцненню їх громадянської позиції і розвитку патріотичних почуттів.

Список використаних джерел:

1. Абрамчук О. В. Студент вищого технічного закладу освіти як об'єкт і суб'єкт патріотичного виховання / О. В. Абрамчук // Наукові записки ТДПУ ім. В. Гнатюка. – Тернопіль, 2001. – Вип. 9. – С. 52-57.
2. Гавлітіна Т. М. Національно-патріотичне виховання підлітків в умовах позашкільного навчального закладу: навч.-метод. посіб. / Т. М. Гавлітіна. Ін-т інновац. технологій та змісту освіти. – Рівне : Волин. обереги, 2007. – 219 с.
3. Крижановська Т. Бесіди за фортепіано, або коли музичне сприймання стає джерелом творчості / Т. Крижанівська, О. Чекеренда // Музичний керівник. – Київ : «МЦФЕР-Україна». – № 10, 2015. – С. 18-24.
4. Савицька М. Талановиті діти / М. Савицька. – Київ : «Мега-Поліграф». – № 11, 2015. – С. 15-22.
5. Стаєнна О. Виховуємо патріотизм засобами народознавства / О. Стаєнна // Палітра педагога. – Київ : Вид. «Світич». – № 4, 2015. – С. 3-4.